

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien's uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet.

KSLA:s portalparagraf

MÅNADENS KARTA 27

Strandskydd och LIS-områden

I Sverige finns idag ett starkt strandskydd. Det har växt fram under efterkrigstiden. År 1950 stadfästes det i "Lag om tillfälligt byggnadsförbud inom vissa strandområden" SFS 1950:639 (Segrell 1995, s. 55). I samband med fysiska riksplaneringen under 1960-talet blev det också uppmärksammat, särskilt längs landets kuster (Segrell 1995, s. 20). Strandskyddet försvaras i olika lagstiftningar under 1900-talets slut med att fritidshusbebyggelsen inkräktar på det rörliga friluftslivet. Det infördes därför ett generellt strandskydd längs landets kuster, insjöar och vattendrag i en zon på land och i vatten. Också i naturvårdslagen från år 1964 återfinns strandskyddet (Segrell 1995, s. 92).

Strandskyddets syfte utvidgas och blir efterhand ett differentierat strandskydd. Sedan år 1994 inbegriper strandskyddet även bevarande av "goda livsvillkor på land och i vatten för växt- och djurlivet". Strandskyddets sociala syfte för det rörliga friluftslivet har således kompletterats med ett ekologiskt.

Tillämpningen av dispenser från strandskyddet förändrades över tid. Under 1980-talets slut ökade antalet fall som Naturvårdsverket överklagade. Det fanns olika uppfattningar på länsstyrelser, kommuner och naturvårdsverket vad som begränsade det allemansrättsliga utnyttjandet av strandskyddsområden (Segrell 1995, s. 167). Helt enkelt hur man ska överbygga behovet av att bygga strandnära och samtidigt behålla skyddet för strandlinjen.

Sedan år 2010 kan kommunerna i sin översiktsplan peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen så kallade LIS-områden. För dessa områden kan landsbygdsutveckling användas som argument när man prövar dispenser och upphäver strandskyddet. Detta har blivit ett viktigt instrument för att styra bebyggelsen i på landsbygden. I vissa områden har trycket och eller viljan från kommunerna varit stort att inrätta dessa LIS-områden. Nu (sommaren 2025) finns det flera förslag från regeringen att lätta på strandskyddet, bland annat genom att inte ha generellt strandskydd kring små vattendrag. Vissa lättnader ska också ske för areella näringar, inklusive vattenbruk.

I fallet med Dalarna som kartan visar så blir stora delar av länets areal, på grund av de många små och stora vattendragen berörda av strandskyddet. Genom att skapa LIS-områden kan man ändå bygga strandnära.

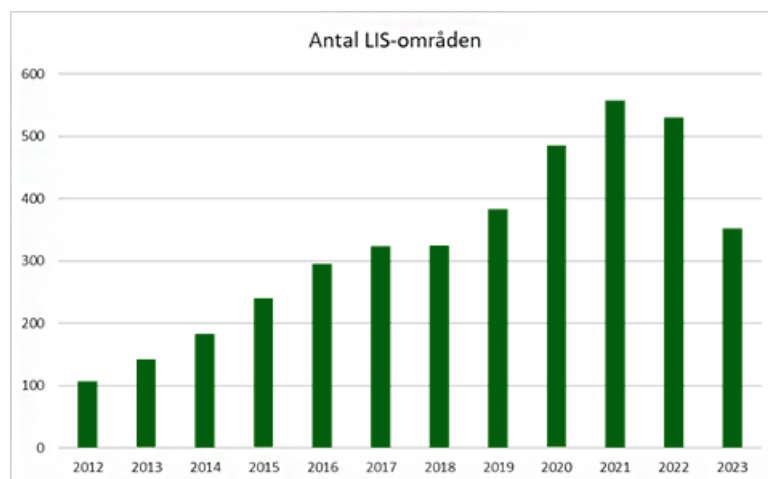
Åsdammen, Dalarna. Foto: LG Nyqvist, CC BY-SA 4.0.

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien,
KSLA

Drottninggatan 95 B
Box 6806
113 86 Stockholm
tel 08 5454 7700
akademien@ksla.se
www.ksla.se

Facebook: Kungl. Skogs- och Lantbruks-
akademien (KSLA) @KSLAkademien
LinkedIn: Kungl. Skogs- och Lantbruks-
akademien
X: KSLA @KSLA_Academy
Instagram: skogs_lantbruksakademien

Diagrammet visar antalet LIS-områden från dess att de blev möjliga att inrätta har ökat. Tidpunkten speglar också tillkomsten av olika kommunala översiktsplaner, där de vanligen kommer fram.
Källa: Naturvårdsverket.

Kartbilden visar LIS-områden i Dalarna. Här kan man se var kommuner och länsstyrelsen har kommit fram till var man enklare kan ge dispens för strandnära bebyggelse. Man kan se hur vattendragen i vissa områden är helt kantade av LIS-områden. Längs stränderna i Dalarna är det så klart attraktivt att bygga både permanentbostäder och säsongsbostäder.

Notera att LIS-områden utanför länet inte finns karterade. Karta av Benjamin Ullman, Kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet, baserad på information från Länsstyrelsen Dalarna.

Källor och referenser:

Naturvårdsverket (2012): *Strandskydd – en vägledning för planering och prövning* handbok 2009:4 • utgåva 2 • februari 2012

<https://www.naturvardsverket.se/978-91-620-0175-9>

Regeringen (2025) Lagrådsremiss *Lättnader i strandskyddet – ett första steg*, Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet. Stockholm den 16 januari 2025

Segrell, Björn (1995): *Den attraktiva kusten: synsätt, konflikter och landskapsnyttjande*, Linköping studies in arts and science 125 Linköpings universitet. Institutionen för Tema, Linköping, 295 s.